

LUẬN ÁN TIẾN SĨ TRIẾT HỌC

NGUYỄN TRUNG KIÊN. *An ninh phi truyền thống và ảnh hưởng của nó đến xã hội Việt Nam hiện nay*

Chuyên ngành: CNDVBC&CNDVLS

Mã số: 62 22 03 02

Thời gian gần đây, an ninh phi truyền thống (ANPTT) đã không còn là vấn đề lý luận thuần túy hay những đe dọa đơn lẻ. Một loạt những sự kiện liên tiếp xảy ra như suy thoái kinh tế, khủng hoảng tài chính-tiền tệ, tấn công khủng bố, khủng hoảng nhân đạo, đói nghèo, biến đổi khí hậu, môi trường suy thoái, tội phạm... đang trực tiếp đe dọa an ninh của hầu hết các quốc gia, trong đó có Việt Nam. Trong khi đó, ANPTT thực tế là vấn đề khá mới mẻ, còn nhiều nội dung lý luận chưa được làm sáng tỏ. Thuật ngữ ANPTT hiện nay được sử dụng khá phổ biến nhưng nội hàm của nó lại chưa có sự thống nhất. Việc phân loại các kiểu, các loại hình của ANPTT giữa các nước, khu vực, tổ chức và trong giới nghiên cứu cũng còn nhiều ý kiến khác nhau... Những vấn đề trên phản ánh những thiếu hụt, hạn chế về lý luận và cả những bất cập trong giải quyết các vấn đề ANPTT. Với lý do đó, đề tài *An ninh phi truyền thống và ảnh hưởng của nó đến xã hội Việt Nam hiện nay* của tác giả Nguyễn Trung Kiên có ý nghĩa lý luận và thực tiễn sâu sắc.

Ngoài phần mở đầu, kết luận, tài liệu tham khảo và chương 1 tổng quan tình hình nghiên cứu, nội dung chính của Luận án được trình bày trong 3 chương (chương 2 - chương 4)

Chương 2: Những vấn đề lý luận về an ninh phi truyền thống

Theo tác giả, khái niệm an ninh gắn với nhận thức về sự đe dọa, thách thức và lo lắng. An ninh truyền thống nhấn mạnh vào an ninh chính trị và an ninh quân sự của một quốc gia nhằm chống lại sự đe dọa quân sự từ các nước thù địch, bảo đảm sự tồn tại ổn định của thể chế chính trị, bảo đảm lợi ích sống còn của quốc gia và chủ quyền, toàn vẹn lãnh thổ.

Còn ANPTT có hàm ý chỉ những nguy cơ, thách thức nổi lên từ sau thời kỳ Chiến tranh Lạnh, trực tiếp đe dọa đến an ninh quốc gia, an ninh con người, an ninh xã hội và an ninh nhân loại, mang tính phi quân sự, chủ yếu xuất phát từ chủ thể phi nhà nước hoặc các diễn biến bên ngoài, như: khủng hoảng kinh tế, tài chính toàn cầu, suy thoái môi trường nghiêm trọng, biến đổi khí hậu, khan hiếm tài nguyên, di dân phi pháp, nghèo đói, dịch bệnh, tội phạm công nghệ cao, xung đột tôn giáo, dân tộc, tội phạm có tổ chức xuyên quốc gia như chủ nghĩa khủng bố, ma túy, buôn người, buôn vũ khí, rửa tiền, hải tặc,...

ANPTT và an ninh truyền thống có những mối liên hệ nhất định. Bản thân thuật ngữ và khái niệm ANPTT chính là sự mở rộng ngoại diên và nội hàm của quan niệm an ninh truyền thống và quan niệm an ninh quốc gia. An ninh truyền thống và ANPTT có tác động, ảnh hưởng lẫn nhau và trong điều kiện nhất định có khả năng chuyển hóa lẫn nhau. Tuy nhiên, chúng khác nhau về

thời gian và ảnh hưởng, về ngoại diên và nội hàm khái niệm, về đối tượng và chủ thể, về tính chất của vấn đề an ninh, về nguyên nhân và hậu quả, về phương thức, biện pháp phòng ngừa, ứng phó.

Đặc điểm của ANPTT là: có tính xuyên quốc gia; tác động trực tiếp, đa chiều, đa phương diện đến sự ổn định chính trị-xã hội và an ninh con người ở mọi quốc gia; có tính phi chính phủ, đồng thời có tính tương đối, ảnh hưởng lẫn nhau và rất khó dự báo.

Chương 3: Ảnh hưởng của vấn đề an ninh phi truyền thống đến xã hội Việt Nam hiện nay

Ảnh hưởng của ANPTT đến xã hội Việt Nam hiện nay thể hiện ở một số lĩnh vực chính sau đây.

- Trong lĩnh vực kinh tế, tài chính

Hiện nay nhiều nguy cơ, thách thức đối với chủ quyền kinh tế quốc gia đang hiện hữu. Nhận thức về hội nhập kinh tế quốc tế, về những thời cơ, thuận lợi và những khó khăn, thách thức của một bộ phận cán bộ, đảng viên các cơ quan, tổ chức kinh tế nói chung và của lực lượng an ninh nói riêng chưa đầy đủ. Sự phân phối lợi ích không đồng đều giữa các ngành, khu vực, vùng miền gia tăng. Những biến động trên thị trường tài chính-tiền tệ, thị trường hàng hóa quốc tế sẽ tác động mạnh hơn, nhanh hơn đến thị trường trong nước, tiềm ẩn nguy cơ mất kiểm soát thị trường tài chính trong nước, có thể gây rối loạn, thậm chí khủng hoảng kinh tế, khủng hoảng tài chính-tiền tệ. Hội nhập kinh tế quốc tế với nhiều mối quan hệ đan xen, tùy thuộc lẫn nhau khiến ranh giới giữa đối tác-đối tượng rất khó phân biệt. Bên cạnh đó, các thế lực thù địch có thể có điều kiện xâm nhập nội bộ, cài cắm nội gián, tác

động chuyển hóa từ bên trong, thông qua kinh tế để chuyển hóa chính trị...

- Trong lĩnh vực tài nguyên, môi trường và sức khỏe cộng đồng

Thực trạng môi trường tự nhiên ở nước ta đang nổi lên hai nhóm vấn đề cơ bản, đó là: nạn khan hiếm và cạn kiệt nhanh các nguồn tài nguyên thiên nhiên; nạn ô nhiễm nặng nề môi trường sống. Bên cạnh đó, biến đổi khí hậu đang ảnh hưởng lớn đến phát triển bền vững kinh tế, điển hình là tốc độ tăng trưởng kinh tế. Trong giai đoạn 2002-2010, thiệt hại do thiên tai gây ra trên phạm vi cả nước thấp nhất là 0,14% GDP (năm 2004) và cao nhất là 2% GDP (năm 2006). Báo cáo kết quả nghiên cứu về tính dễ bị tổn thương do biến đổi khí hậu của tổ chức DARA International (năm 2012) chỉ ra rằng, biến đổi khí hậu có thể làm Việt Nam thiệt hại khoảng 15 tỷ USD mỗi năm, tương đương khoảng 5% GDP.

Hoạt động sản xuất nông nghiệp phụ thuộc nhiều vào các yếu tố tự nhiên nên sẽ là ngành bị ảnh hưởng nặng nề nhất bởi biến đổi khí hậu. Các ngành công nghiệp, đặc biệt là khu công nghiệp ven biển cũng sẽ bị ảnh hưởng nặng nề bởi biến đổi khí hậu. Nước biển dâng khoảng 1 mét vào cuối thế kỷ XXI sẽ khiến hầu hết các khu công nghiệp bị ngập, thấp nhất là trên 10%, cao nhất là khoảng 67% diện tích.

- Trong lĩnh vực khoa học công nghệ thông tin

Những khó khăn, thách thức đang đặt ra đối với an ninh thông tin bao gồm: Cách mạng thông tin diễn ra ngày càng mạnh mẽ; Biên giới địa lý, hành chính của quốc gia bị tác động theo hướng mờ nhạt dần; Các thế lực đế quốc tư bản và thực dân kinh tế kiểu mới có

điều kiện sử dụng sức mạnh thông tin và công nghệ thông tin nhằm biến giá trị của họ thành giá trị có tính phổ quát toàn nhân loại; Cách mạng thông tin và toàn cầu hóa khiến các mối đe dọa đối với an ninh và lợi ích quốc gia trong lĩnh vực thông tin trở nên đa dạng hơn, khó xác định hơn; Trong xã hội hiện đại và toàn cầu hóa, sự phát triển công nghệ thông tin, kể cả công nghệ bảo an, bảo mật không còn là độc quyền của nhà nước.

Ngoài ra, tội phạm công nghệ cao đang ngày càng nguy hiểm, phức tạp và gây nhiều tổn thất cho nền kinh tế. Các vụ tấn công tăng nhanh về số lượng (hơn 2.500 website của Việt Nam bị tấn công vào năm 2012, Việt Nam đứng thứ 11 thế giới về nguy cơ bị tấn công mạng), tính vi về thủ đoạn và ngày càng có tính tổ chức chặt chẽ...

- Tội phạm có tổ chức xuyên quốc gia

Thời gian qua, tội phạm có tổ chức xuyên quốc gia đã gây nhiều thiệt hại về kinh tế cho Việt Nam và làm gia tăng tình trạng phạm tội trong xã hội. Trong năm 2012, chỉ tính riêng các vụ án bị khởi tố điều tra, thiệt hại do tội phạm rửa tiền và công nghệ cao gây ra là hơn 2 nghìn tỷ đồng. Hoạt động của tội phạm trong lĩnh vực tài chính-ngân hàng ngày càng nổi rõ trong những năm gần đây. Bên cạnh đó, theo thống kê của Văn phòng Interpol Việt Nam, trong 10 năm (2001-2010), chỉ tính riêng các vụ phạm pháp hình sự có yếu tố nước ngoài, lực lượng công an đã phát hiện hơn 800 vụ, liên quan đến 1.600 đối tượng. Trong 3 năm (2007-2009), tốc độ gia tăng của tình hình tội phạm rất rõ nét, với tỷ lệ khá lớn (năm 2008 tăng 4,6% số vụ so với năm 2007; năm 2009 tăng 11% so với số vụ năm 2008)...

Ngoài ra, tội phạm có tổ chức xuyên quốc gia cũng đang bộc lộ dưới nhiều hình thức khác như: âm mưu, hoạt động khủng bố; buôn bán ma túy; buôn bán người... Ở Việt Nam đã xảy ra một số vụ việc mang tính chất khủng bố hoặc có dấu hiệu liên quan đến hoạt động khủng bố, nổi lên là hành vi móc nối với các tổ chức bên ngoài. Từ năm 2000 đến nay, các tổ chức phản động lưu vong người Việt đã gây ra trên 10 vụ khủng bố nhằm vào các mục tiêu của Việt Nam ở trong nước, 4 vụ nhằm vào mục tiêu là Sứ quán Việt Nam ở nước ngoài. Tội phạm ma túy cũng diễn biến ngày càng phức tạp, chỉ trong tháng 4/2014 cả nước đã phát hiện, bắt giữ 1.496 vụ, thu giữ 64,063 kg heroin, 25,797 kg và 30.849 viên ma túy tổng hợp, 101,08 kg cần sa. Tình trạng buôn bán phụ nữ, trẻ em ra nước ngoài hiện cũng đang trở thành vấn nạn, tính từ năm 1998 đến nay, ngành công an đã điều tra khởi tố 1.434 vụ, bắt giữ 2.488 đối tượng...

Chương 4: Quan điểm và giải pháp phòng ngừa, ứng phó với những thách thức an ninh phi truyền thống ảnh hưởng đến xã hội Việt Nam hiện nay

Trên cơ sở phân tích ảnh hưởng của vấn đề ANPTT đến xã hội Việt Nam hiện nay, tác giả dự báo, an ninh kinh tế và an ninh tài chính-tiền tệ ở Việt Nam sẽ tiếp tục gặp nhiều khó khăn, thách thức mới. Biến đổi khí hậu, suy thoái môi trường ngày càng trở nên nghiêm trọng. An ninh thông tin cũng tiếp tục phải đối mặt với nhiều đe dọa lớn. Nguy cơ xuất hiện hoạt động khủng bố quốc tế ở nước ta ngày càng hiện hữu. Vấn đề an ninh biển đảo, an ninh biên giới tiếp tục diễn biến phức tạp, gay gắt và tiềm ẩn nhiều yếu tố bất trắc, khó lường.

(xem tiếp trang 52)